

Πρεβεζάνικα Χρονικά

No 22 (1989)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 22 (Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 1989)

Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις από το 1940 μέχρι σήμερα

Μαλακάσης Γιάννης Θ.

doi: [10.12681/prch.41437](https://doi.org/10.12681/prch.41437)

Copyright © 2025, Μαλακάσης Γιάννης Θ.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

To cite this article:

Γιάννης Θ. Μ. (2025). Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις από το 1940 μέχρι σήμερα: Πρακτικά Λαϊκού Πανεπιστημίου Δήμου Πρέβεζας. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (22), 1–13. <https://doi.org/10.12681/prch.41437>

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΛΑΪΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ 13-1-86
ΘΕΜΑ**

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ 1940
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ**

(Μαγνητοφωνημένη ομιλία του)

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

.... Η προβολή των εδαφικών απαιτήσεων για την προσάρτηση στην Ελληνική Επικράτεια των Αλβανικών επαρχιών Αργυροκάστρου, των Αγίων Σαράντα, της Κορυτσάς και κατά καιρούς και των περιοχών μέχρι και τον ποταμό Σκουπίν στο κέντρο της Αλβανικής ενδοχώρας από μέρους των πρώτων μεταπολεμικών κυβερνήσεων των Αθηνών, υπήρξε απόρροια Ελληνικών εσωτερικών πολιτικών συσχετίσεων μάλλον, παρά καρπός μιάς πραγματικά εθνικής πολιτικής ή υπεράσπισης των δικαιωμάτων του Ελληνικού Έθνους. Στερούμενες αυτές οι κυβερνήσεις, με πρώτη την περιβόητη κυβέρνηση των Λιβανικών παρασκηνίων του Άγγλου Πρέσβυ Λίπερ και του Δεκεμβριανού Κινήματος, δηλαδή την κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου, στερούμενες μαζικής λαϊκής υποστήριξης και αποδοχής και σε σύγκρουση με τους πολιτικούς θεσμούς όμως είχαν διαμορφωθεί στην διάρκεια της κατοχής οι Ελληνικές κυβερνήσεις κατέφυγαν σε μία άνευ προηγούμενου εκστρατεία ακόμα και για Βαλκανικές χώρες, σε μία εκστρατεία επεκτατισμού ενάντια στην εδαφική ακεραιότητα των γειτονικών χωρών Βουλγαρίας, Γιουγκοσλαβίας και Αλβανίας. Αυτή η κατά κάποιο τρόπο συμφωνική αναβίωση της λεγόμενης Μεγάλης Ιδέας είναι χαρακτηριστική της σχεδόν πλήρους αποξένωσης των παραδοσιακών Ελληνικών αστικών κομμάτων με το Ελληνικό πολιτικό Σώμα. Και σε τέτοιο βαθμό αναπτύσσεται επεκτατική αυτή πολιτική, που οι Αμερικανοί πολιτικοί παρατηρητές στην Αθήνα στην περίοδο αυτή 1944 - 1945 δεν μπόρεσαν παρά να υπογραμμίσουν τις αναφορές τους στο Υπουργείο Εξωτερικών στην Ουάσιγκτων ότι η φαινομενική αυτή ανάπτυξη του Ελληνικού επεκτατισμού ήταν το πιο αξιοσημείωτο γεγονός της Ελληνικής μεταπολεμικής πολιτικής σκηνής. Και σας διαβάζω. «Με τον σκοπό να φέρουν σε

δύσκολη θέση το ΕΑΜ και την Αριστερά γενικότερα και σε μιά προσπάθεια να ξεπεράσει το ένα το άλλο τα δεξιά κόμματα συμπεριλαμβανομένων και των λαϊκών έτερων φιλελευθέρων προβαίνουν σε ακραίες απαιτήσεις για την μεταπολεμική εδαφική επέκταση της Ελλάδας. Οι δεξιοί κατανοούν ότι στερούνται λαϊκής υποστήριξης και βάσης και έχουν αποκαλυφθεί χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα για την μεταπολεμική ανασυγκρότηση της χώρας. Το ΕΑΜ είναι το πίο δυνατό πολιτικό σχήμα, με τους πολυπληθέστερους οπαδούς τουλάχιστον στην περιοχή της Αθήνας, και έχει ένα σαφές και καλά καταρτισμένο πρόγραμμα ανασυγκρότησης. Όμως το ΕΑΜ είναι αρκετά συντηρητικό στο διεθνές πρόγραμμα. Για να εξάψουν την λαϊκή φαντασία και να εκθέσουν το ΕΑΜ με τον πίο αρνητικό τρόπο τα παλιά κόμματα προσπαθούν να αναβιώσουν μεταξύ των άλλων την ιδέα της Μεγάλης Ελλάδας, Αρχίζοντας με την Ρίλα, είναι μιά τοποθεσία στην Βουλγαρία, Αυλώνα βέβαιη τοποθεσία στην Αλβανία, νησί εννοούν την Κύπρο, απαίτησαν βάσεις και υποστηρίζοντας αυτές τις διεκδικήσεις τους με εύσημα και όχι ρεαλιστικά επιχειρήματα απαιτούν τα ακόλουθα: Όλη την Νότιο Αλβανία, για τους Βόρειο Ήπειρο. Αυτή είναι η αναφορά η Αμερικανική που σας διαβάζω τώρα. Νότια από μιά γραμμή που κινείται χονδρικά μεταξύ Πόγραδετς, Αυλώνας και της Λίμνης Οχρίδας.

Αυτό το απαιτούν με βάση ιστορικά και εθνογραφικά δεδομένα. Με τα δεδομένα αυτά δεν είναι παράδοξο ότι η συμμαχική κυβέρνηση του φιλελεύθερου Ασοπούλη το 1946 στο μέσο του πίο καταστρεπτικού εμφύλιου πόλεμου που τότε είχε γνωρίσει η Ελλάδα, αποφάσισε να θέσει επίσημα τις Ελληνικές διεκδικήσεις για την προσάρτηση στην Ελλάδα της περιοχής που είχε προσδιοριστεί από την Δεξιά προπαγάνδα ως «Βόρειος Ήπειρος», στο Συβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών στο Παρίσι τον Απρίλη 26, 1946. Η κατηγορηματική άρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών τεκμηριωμένη και αιτιολογημένη σε όλες τις επίμαχες πλευρές του ζητήματος είναι μείζονας σπουδαιότητας νομίζω εάν αναλογισθούμε ότι από το 1946 αρχίζει η περίοδος της Αμερικανοκρατίας στην Ελλάδα. Δηλαδή κάθε Ελληνική κυβέρνηση εξαρτάται και η ίδια και ο εσωτερικός μηχανισμός που την στηρίζει στην πολιτική, στρατιωτική και οικονομική θέληση των Αμερικανών επικυριάρχων που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Το εξαρτημένο κράτος των Αθηνών βέβαια για τους ίδιους καθαρά εσωτερικούς υπολογισμούς δεν παύει να υποκινεί το θέμα της επέκτασης στην Νότιο Αλβανία.

Όπως φαίνεται και από μιά αναφορά του Εθνικού Συμβουλίου Ασφάλειας των Η.Π.Α., το ανώτερο συμβουλευτικό όργανο του Προέδρου, το 1948 λέει τα εξής: «Οι Ελληνικές απαιτήσεις σε τμήματα της Αλβανικής χώρας και η διατήρηση από την Ελλάδα του νομικού καθεστώτος του εμφύλιου, αυτού που είναι τόσο γνωστό τώρα, εμποδίζουν την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών με την Αλβανία». Το ίδιο μνημόνιο προσθέτει ότι οι προσπάθειες του τότε Πρέδρου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για επανασύνδεση των σχέσεων των δύο

χωρών το Νοέμβρη και Δεκέμβρη του 1948 διεκόπησαν λόγω της εμμονής της Αλβανίας να συμπεριληφθεί ένα άρθρο στην υπό συζήτηση Ελληνοαλβανική συμφωνία, σύμφωνα με το οποίο η Ελλάδα να αναγνωρίσει όχι μόνο ότι το εμπόλεμο παύει να υπάρχει, αυτό πάλι το οποίο συμβαίνει και σήμερα, αλλά ότι ουδέποτε υπήρξε στο παρελθόν, το οποίο είναι κάτι το οποίο μπορούμε να το συζητήσουμε αργότερα, και ότι τα υπάρχοντα σύνορα μεταξύ των δύο χωρών είναι αμετάκλητα.

Αυτή η ήκιστα εθνική και μάλλον παρορμητική και τοιχοδιωκτική ανακίνηση του Ελληνικού Μεγαλοϊδεατισμού στα γνωστά πρότυπα του 19ου αιώνα, που τώρα αγγίζει βέβαια τα άρια ενός ιμπεριαλιστικού επεκτατισμού, ενθαρρύνει και προβάλλει στο προσκήνιο πρόμαχους των εθνικών διεκδικήσεων ακροδεξιά στοιχεία, γνωστά περισσότερο για τις διασυνδέσεις τους με τις κατοχικές αρχές, Γερμανούς και Ιταλούς, παρά για την πατριωτική τους και εθνική τους δράση κατά την διάρκεια της κατοχής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της πολιτικής ανευθυνότητας των πρώτων Ελληνικών μεταπολεμικών κυβερνήσεων και στις διάφορες βέβαια κυβερνήσεις μετέχουν όλα τα αστικά κόμματα την περίοδο του 46 - 49, είναι η συνωμοτική κίνηση του τέως Μητροπολίτη Κορυτσάς Ευλόγιου Κουρίλα, να ανατρέψει την κυβέρνηση Χότζα και να προσαρτίσει στην Ελλάδα την περιοχή της Βορείου Ηπείρου. Και βέβαια ο Ευλόγιος Κουρίλας στερούμενος και λαϊκής υποστήριξης και αδυνατώντας να ελπίζει σε βοήθεια από την εξαρτημένη κυβέρνηση των Αθηνών, όπου οτιδήποτε άπτετο των διαθνών σχέσεων της χώρας ευρίσκετο υπό την έγκριση των Αμερικανών συμβούλων, ο Ευλόγιος Κουρίλας και ο μοναδικός συνεργάτης του κάποιος Θαλής Ρητορίδης καταφεύγει στην Αμερικανική Πρεσβεία για να χρηματοδοτήσει η τελευταία και να υποστηρίξει διπλωματικά και στρατιωτικά μέσω των μυστικών της υπηρεσιών την ανατροπή του καθεστώτος στα Τίρανα.

Η γελοιότης βέβαια και ο τοιχοδιωκτισμός του εγχειρήματος των δύο δίνει διαστάσεις μάλλον κωμωδίας. Σε ένα τόσο καίριο πρόβλημα όπως οι σχέσεις δυο γειτονικών χωρών και προβάλλει ανάγλυφα την έλλειψη μιας εθνικής μακροπρόθεσμης πολιτικής της κυβέρνησης απέναντι στις γειτονικές χώρες. Αλλά νομίζω ότι η αναφορά του τότε Αμερικανού Πρέσβη στο Στέιτ - Ντιπάρτμεντ είναι ενδεικτική. Τόσο της προσωπικότητας του Κουρίλα, όσο και της αξίας του απελευθερωτικού σε εισαγωγικού αγώνα που πρότεινε: «Σας γνωρίζω, γράφει ο πρέσβυς στον Υπουργό των Εξωτερικών, ότι ο τρίτος Γραμματέας είχε μία συνομιλία με κάποιον κύριο Ρητορίδη, που μιλούσε από μέρους του τέως επισκόπου Κορυτσάς για το θέμα ενός προτεινόμενου κινήματος ενάντια στο σημερινό καθεστώς της Αλβανίας. Πρέπει να σημειωθεί, συνεχίζει η αναφορά, ότι ο επίσκοπος αρχικά ζήτησε να ρθει σε επαφή με εμένα τον Πρέσβη, αλλά εγώ υπέδειξα να μιλήσει πρώτα με τον Μορφωτικό Ακόλουθο. Αυτό το έπραξα εν τη αθωότητί μου υποθέτοντας ότι η υπόθεσις θα ήταν μάλλον θρησκευτική ή μορ-

φωτική. Η αληθινή φύση όμως της αποστολής του επισκόπου αποκαλύφθηκε μάλλον παράδοξα. Ήθελε να έρθει σε επαφή με κάποιον από το πολιτικό τμήμα. Το πολιτικό τμήμα μιάς Πρεσβείας είναι αυτό το οποίο ασχολείται με τις σχέσεις με την χώρα που είναι διαπιστευμένη η Πρεσβεία και στο πολιτικό τμήμα συνήθως βρίσκονται και οι μυστικές υπηρεσίες κάθε χώρας. Κάθε χώρα διαθέτει και ένα δίκτυο πληροφοριών σε κάποια άλλη χώρα που βρίσκεται. Ίσως το Υπουργείο να θεωρήσει σωστό μετά που θα διαβάσει το επισυναπτόμενο μνημόνιο συνομιλίας Γραμματέα και Επισκόπου, ότι μάλλον ο Επίσκοπος θα έπρεπε να εξετασθεί από επιτροπή ψυχιάτρων».

Και για να ολοκληρωθεί η εικόνα της Δονκιχωτικής αυτής επιχείρησης, σε ξεχωριστή αναφορά της η Πρεσβεία προσθέτει και τα ακόλουθα γύρω από το ποιόν και τις δραστηριότητες του Επισκόπου Κουρίλα: «Οι φάκελοί μας, περιέχουν μία συνοπτική σημείωση για τον Επίσκοπο Κουρίλα με ημερομηνία Ιούλιος 1944 και τον περιγράφουν ως συνεργάτη, ο οποίος συνέβαλε στην σύλληψη του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού από τους Γερμανούς, κατηγορώντας τον Δαμασκηνό ότι βοηθούσε τις δυνάμεις αντίστασης. Μία άλλη σημείωση από το Νοέμβρη 45 υπογραμμίζει ότι ο Κουρίλας αντιστάθηκε στις κομμουνιστικές πιέσεις, στην Ορθόδοξο Εκκλησία, και ότι δεν απολαμβάνει φυσικά της εύνοιας της κυβέρνησης Χότζα. Επίσης πληροφορούμεθα από ακριβείς πηγές, συνεχίζει, ότι ο Ευλόγιος Κουρίλας Μητροπολίτης Κορυτσάς είχε πολύ στενές και φιλικές σχέσεις με τους Γερμανούς και Ιταλούς στην διάρκεια της κατοχής και ότι συχνά ενήργησε ενάντια στα συμμαχικά συμφέροντα. Παρεκτός τις μυστικές συνεργασίες του με τις Ιταλικές και Γερμανικές προσωπικότητες, ιδιαίτερα με τον Στρατηγό Τζελόζο, ήταν ο ανώτερος στρατιωτικός Ιταλός Διοικητής στην Ελλάδα, με τον οποίον βρισκόταν σε συχνή επαφή, εδημοσίευσε αρκετά άρθρα στις Ελληνικές εφημερίδες ενάντια στα συμμαχικά συμφέροντα. Πιστεύω ότι οι φιλογερμανικές αυτές δημοσιεύσεις έγιναν σε μία προσπάθεια να κερδιθεί η Γερμανική έγκριση για την ανακήρυξη του Κουρίλα ως Αρχιεπισκόπου Αθηνών».

Αυτή η καθαρά αρνητική, αν όχι περιφρονητική, θέση του Αμερικανού Πρέσβη στο διάβημα του Κουρίλα δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μία πιστή αντανάκλαση των θέσεων της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής γύρω από την Αλβανία. Το Υπουργείο Εξωτερικών στην Ουάσιγκτων ήτανε κατηγορηματικά ενάντια σε κάθε προσπάθεια να αμφισβητηθεί το «στάτους κβο» στα Βαλκάνια. Δηλαδή τα σύνορα όπως ήταν διαμορφωμένα. Οι προσπάθειες των Ελληνικών Κυβερνήσεων να προσαρτίσουν την επίμαχη περιοχή, την περιοχή της Βορείου Ηπείρου, με βάση τα εθνογραφικά στοιχεία των Αθηνών απερρίπτετο «α πριόρι», ευθύς εξ αρχής. Τουναντίον το Υπουργείο Εξωτερικών με βάση τις αναλύσεις του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας των Η.Π.Α., που το ίδιο το Υπουργείο προκαλεί, και τα γενικότερα Αμερικανικά συμφέροντα στα Βαλκάνια θεωρεί την διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Αλβανίας «α σίνε κβα

νον», δηλαδή κάτι που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, σαν τον ακρογωνιαίο λίθο της Αμερικανικής πολιτικής στα Βαλκάνια. Παραθέτοντας ανάμεσα στους άλλους λόγους και το γεγονός ότι μια τέτοια ανακατάταξη όπως οραματίζετο η Ελληνική κυβέρνηση των συνόρων δεν θα αποκλείει, κι αυτό είναι το σημαντικότερο ίσως γεγονός, και μιά γενικότερη σύγκρουση στα Βαλκάνια. Έτσι προκαλώντας και μιά ένοπλη Αμερικανική επέμβαση, για την οποία και προφητικά το λέει τώρα το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας των Ηνωμένων Πολιτειών, αν λάβουμε υπόψη μας τις περιπέτειες πόσο δοκιμάστηκαν οι Αμερικανοί και το κατεστημένο το θεωρητικό της Αμερικής σε ένα παρόμοιο πόλεμο στο Βιετνάμ βέβαια αγρότερα, προκαλώντας την ένοπλη Αμερικανική επέμβαση, το Αμερικανικό στρατιωτικό κατεστημένο την περίοδο 46 δεν ήταν ούτε προετοιμασμένο ούτε ήταν σε θέση να αναλάβει μιά τέτοια στρατιωτική επέμβαση στα Βαλκάνια. Τώρα θα μου πείτε γιατί να γίνει στρατιωτική επέμβαση στα Βαλκάνια. Θα το δούμε στην πορεία. Έτσι το συντονιστικό αυτό όργανο του Αμερικανικού στατιωτικού δυναμικού σε ένα μνημόνιο του στον Υπουργό Εξωτερικών από Απρίλη 20, 1946, διέγραψε ως εξής τις Αμερικανικές θέσεις για τις Ελληνικές απαιτήσεις στη Νότιο Αλβανία ή στην Βόρειο Ήπειρο.

1. Η περιοχή της Βορείου Ηπείρου, γράφουν οι αρμόδιοι του ανωτάτου αυτού στρατιωτικού συμβουλίου, είναι ορεινή. Στην περιοχή αυτή ευρίσκονται οι πιο σημαντικές διαβάσεις και εδαφικά εμπόδια ανάμεσα στις βόρειες πεδιάδες της Αλβανίας και στα Ελληνικά σύνορα. Η περιοχή αυτή δεν συμπεριλαμβάνει σπουδαία λιμάνια ή αεροδρόμια. Υπάρχει κάποιος ορυκτός πλούτος και τα πενιχρά περισσεύματα τροφίμων της περιοχής έχουν σημαντική αξία για την Αλβανία, η οποία σαν σύνολο έχει ανεπαρκή παραγωγή τροφίμων.
2. Η απώλεια της Βορείου Ηπείρου θα στερήσει την Αλβανία των μοναδικών της αμυντικών θέσεων ενάντια σε μία επίθεση από το Νότο. Το αντίθετο δεν είναι αληθινό για την Ελλάδα μιά και τα σημερινά σύνορά της δίνουν τον έλεγχο μιάς περιοχής κατά μήκος των Ελληνοαλβανικών συνόρων ικανότατης για άμυνα.
3. Η Αλβανία τώρα εξαρτάται από την εισαγωγή μερικών τροφίμων από την Γιουγκοσλαβία. Απώλεια της Βορείου Ηπείρου που θεωρείται από την Αλβανία ότι αποτελεί μέρος της επικράτειας της σε συνδυασμό με την απώλεια των προϊόντων που παράγει η περιοχή αναγκαστικά θα προκαλέσει μιά ακόμα στενότερη οικονομική και στρατιωτική συνεργασία της Αλβανίας με την Γιουγκοσλαβία και ίσως πιθανότατα οδηγήσει στην προσάρτιση της Αλβανίας στην Γιουγκοσλαβία. Στην απορρόφηση της Αλβανίας από την Γιουγκοσλαβία.
4. Παραχώρηση της περιοχής αυτήν στην Ελλάδα, και αυτό είναι το επίμαχο σημείο, θα προκαλέσει ανταρτοπόλεμο στα Βαλκάνια, που θα θέσει σε κίνδυνο την ειρήνη στην περιοχή. Αυτό σημαίνει βέβαια αν περιγράψουμε λίγο το πνεύμα αυτής της ανάλυσης, ότι η Αμερική θα έπρεπε να επεμβεί στρατιωτικά στα Βαλκάνια σε μιά περιοχή όπου και η διαρρύθμιση των δυνάμεων και το πνεύμα ήταν

αντίθετο σε μιά Αμερικανική στρατιωτική παρουσία. Το οποίο φυσικά δεν μπορούσε να κάνει. Βλέπετε τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά ίσως.

Η ανάλυση αυτή όχι μόνο γίνεται αποδεκτή από το Υπουργείο Εξωτερικών, αλλά αποτελεί ακόμα και σήμερα, βέβαια η Γιουγκοσλαβία σήμερα μπορεί να πει κανείς δεν είναι η Γιουγκοσλαβία της περιόδου του 46, αποτελεί τον γνώμονα της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στα επόμενα χρόνια. Έτσι το 1949 ο τότε Υφυπουργός Εξωτερικών, ο γνωστός Ντιν Ρας που γίνεται κατόπιν Υπουργός Εξωτερικών επί Προεδρίας Κέννεντυ, σε ένα μνημόνιό του για τις Αμερικανικές θέσεις για την Αλβανία διέγραφε με σαφήνεια και κατηγορηματικότητα την επιμονή της Ουάσιγκτων να υπερασπιστεί, για τους λόγους που προαναφέρθησαν, την εδαφική ακεραιότητα της Αλβανίας.

1. Παρεμπόδισεις του διαμελισμού της Αλβανίας μεταξύ Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας. Ξέρετε τότε είχαν δοκιμασθεί οι σχέσεις Γιουγκοσλαβίας - Σοβιετικής Ένωσης μετά τον θάνατο του Στάλιν όπως ξέρετε και η Γιουγκοσλαβία είχε αρχίσει μία πορεία όχι και τόσο σοσιαλιστική. Και είχε αρχίσει να δένεται με το ρεύμα της Αμερικής. Παρεμπόδισεις του διαμελισμού της Αλβανίας μεταξύ Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας.

2. Χρησιμοποίηση της επιρροής των Η.Π.Α., του Ηνωμένου Βασιλείου, δηλαδή της Αγγλίας, και της Γαλλίας στην Αθήνα να εμποδιστεί ο Ελληνικός στρατός από το να εισέλθει στην Αλβανία. Αυτά στην περίοδο του τέλους του ανταρτοπολέμου που θα υπήρχε ίσως η πιθανότητα τέτοιου εγχειρήματος.

Επεκτείνοντας το δόγμα αυτό του σεβασμού του «στάτους κβο» όπως υπήρχε στα Βαλκάνια και του αμετάβλητου της εδαφικής ακεραιότητας της Αλβανίας οι Αμερικανοί κάνουν συνειδητές προσπάθειες να πείσουν την Ελληνική κυβέρνηση να αποκαταστήσει τις διπλωματικές σχέσεις με τα Τίρανα. Κάτι που ξέρετε θα συμβεί γίνεται πραγματικότητα με το καθεστώς του Παπαδόπουλου. Έχει κάποια σημασία, γιατί πετυχαίνουν αυτό οι Αμερικανοί με το καθεστώς Παπαδόπουλου. Αυτό το γεγονός της ανάπτυξης, λένε τώρα οι Αμερικανοί, της ανάπτυξης αγαθών σχέσεων μεταξύ Αθηνών και Τιράνων, και μας δίνει τώρα και το κλειδί γιατί θέλουν να γίνει αυτό το πράγμα, θα ωθούσε ίσως την Αλβανία προς την Δύση. Και κάτ επέκταση η ξένη επιρροή, εννοεί την Σοβιετική παρουσία στην Αλβανία, κατ επέκταση η ξένη επιρροή στην Αλβανία δεν θα έπαιρνε μορφή κηδεμονίας και έτσι αυτή, η Αλβανία δηλαδή, θα προσανατολιζέτο σε μιά πορεία όχι εχθρική προς τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Με αυτή την εκφρασμένη και έτσι επίσημη πολιτική των Η.Π.Α. προς την Αλβανία οι Ελληνικές απαιτήσεις στη Νότιο Αλβανία θα έπρεπε να παραμείνουν εκκρεμείς για να αποφασισθούν αργότερα σε μιά διεθνή σύσκεψη, το γεγονός αυτό βέβαια, έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, έχει μόνο ακαδημαϊκή σημασία.

Λίγους μήνες πριν από αυτή την πανηγυρική επαναβεβαίωση της Αμερικανικής πρόθεσης να διατηρηθεί η εδαφική ακεραιότητα της Αλβανίας η κυβέρ-

νηση Σοφούλη τολμάει το 1949 μέσω του τότε Υφυπουργού Εξωτερικών του γνωστού Παναγιώτη Πιπινέλη, γνωστού για τις διασυνδέσεις του με την μοναρχία, να υποβάλλει στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ μέσω της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Αθήνα, ένα μάλλον μακροσκελές μνημόνιο που με τον πιο προκλητικό θάλεγα τρόπο επαναφέρει το όλο θέμα των Ελληνοαλβανικών σχέσεων. Αμφισβητώντας επίσημα τώρα για πρώτη φορά αυτή την ίδια την ιδέα της ανεξαρτησίας της Αλβανίας η κυβέρνηση των Αθηνών μέσω του Πιπινέλη προβάλλει τρεις προτάσεις οι οποίες αν εγένοντο δεκτές θα εσήμαιναν την πλήρη εξαφάνιση, εξάλειψη της Αλβανίας σαν εθνικό κράτος.

Βασίζοντας τα επιχειρήματα του ο κύριος Πιπινέλης στην υπόθεση ότι η Αλβανική ανεξαρτησία ποτέ δεν υπήρξε τίποτα περισσότερο παρά μία θεωρία, και επιπρόσθετα στην μορφή που υπήρχε η Αλβανική επικράτεια, το Αλβανικό κράτος αποτελούσε ένα σοβαρότατο κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια των γειτονικών χωρών, η Ελληνική κυβέρνηση ζητά για πρώτη φορά ίσως στην ιστορία της νεότερης Ελλάδας τον διαμελισμό του Αλβανικού κράτους μεταξύ Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας ή την απορρόφηση ολοκλήρου της Αλβανίας και προσάρτιση της στην Ελλάδα. Αυτή η πλήρης και τελική εξάλειψη από τον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης ενός ανεξάρτητου κράτους, κάτι που σε πολλούς από σας φυσικά ίσως θυμίζει την εξάλειψη ενός άλλου ανεξάρτητου κράτους της Πολωνίας τον 17ο αιώνα στον διαμελισμό μεταξύ Αυστρίας, της Πρωσίας του Φρειδερίκου και της Αικατερίνης της Ρωσίας. Κάτι που δεν είχε συμβεί από τον 17ο αιώνα και μετά. Λογικοποιείται από μέρους της Ελληνικής πλευράς με το επιχειρήμα ότι ένα τέτοιο γεγονός θα εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των δυτικών δυνάμεων, ουσιαστικά των Η.Π.Α. με την εξάλειψη της Σοβιετικής επιρροής στην περιοχή. Δηλαδή δε θα υπήρχαν οι Σοβιετικοί στην Αδριατική, θα υπήρχαν βέβαια οι Αμερικανοί. Το σχήμα αυτό που θα αποτελούσε μία «λύση» σε εισαγωγικά κατά την Ελληνική πλευρά και του αιτήματος της Βορείου Ηπείρου, ουτοπιστικό στην φύση του και σε εμφανή σύγκρουση με τις αρχές του «στάτους κβο» που διαμορφώθηκαν στην Ευρώπη μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, γιατί όπως ξέρετε στην Ευρώπη μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, γιατί όπως ξέρετε στην Ευρώπη είναι μάλλον απίθανο να γίνει μία τέτοια πολιτική αλλαγή, και εδώ είναι και το αστείο του όλου επιχειρήματος, ήταν φυσικό να μην τύχει της παραμικρής προσοχής από τους παράγοντες της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Σε ένα μάλλον εκτεταμένο σημείωμα του στον Υπουργό Εξωτερικών ο Αμερικανός επιτετραμμένος στην Αθήνα ήταν κατηγορηματικός στα συμπεράσματά του ότι κανένα Αλβανικό καθεστώς, κομμουνιστικό ή μη κομμουνιστικό, δεν θα μπορούσε να αποδεχθεί την συγχώνευση και υποταγή της Αλβανίας στην Ελλάδα. Αυτό όμως το οποίο ίσως ήταν δυνατό και εδώ θα δούμε ορισμένα πράγματα από μία πολιτική που ακολουθείται μετά από το 1971 - 72, αυτό όμως

το οποίο ήταν δυνατό κατά τον Αμερικανό επιτετραμμένο και έτσι θάπρεπε να υποδειχθεί στην Ελληνική κυβέρνηση και να γίνει αποδεκτό από την τελευταία θα ήταν μία πολιτική φιλίας ανάμεσα στις δύο χώρες, αλλάζοντας την προπαγάνδα της Ελλάδας σχετικά με την Αλβανία. Δηλαδή η Ελλάδα όφειλε να τροποποιήσει με τον πίο ριζοσπαστικό τρόπο την πολιτική, το εύρος των απαιτήσεων της κατά της Αλβανίας και αντίθετα να ασκήσει πίεση για τον διακανονισμό του θέματος Βορείου Ηπείρου με βάση την τοπική αυτοκυβέρνηση των Ελληνικών κοινοτήτων της Αλβανίας, διότι υπάρχουν Έλληνες στην Αλβανία, και να επιδιώξει την εγκαθίδρυση μιάς τελωνειακής ένωσης. Και ενώ οι τελευταίες αυτές Ελληνικές προτάσεις αποκάλυπταν ένα χωρίς προηγούμενο ακόμα και για τα Βαλκανικά δεδομένα επεκτατικό ιμπεριαλισμό, με καθαρά ρατσιστικά επιχειρήματα, το γεγονός ότι οι Αλβανοί είναι ανίκανοι για αυτοκυβέρνηση, οι Αλβανοί είναι βάρβαροι, οι Αλβανοί είναι οπισθοδρομικοί, είναι καθαρά ρατσιστικά συνθήματα. Αυτά περιλαμβάνονται στο μνημόνιο του κυρίου Πιπινέλη.

Ο Αμερικανός σε σύμπραξη με τους Άγγλους προειδοποιούσε και την Αθήνα και τους Γιουγκοσλάβους, οι οποίοι είχαν παρόμοιες θέσεις, να αποφύγουν έστω και την παραμικρή κίνηση στρατιωτικής επέμβασης στην Αλβανία. Η εξέλιξη της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής για την Αλβανία, αν κάποιος μπορεί να αποδώσει δίκαια τον όρο αυτό, στα χρόνια μετά το 1946 που διακόπτονται οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ Αλβανίας και ΗΠΑ, δείχνει λίγη ή καθόλου διαφοροποίηση. Το κυρίαρχο δόγμα το οποίο με θρησκευτική ευλάβεια ακολουθείται ξετυλίγεται γύρω από την θέση ότι η κυριαρχία και η εδαφική ανεξαρτησία πρέπει να διατηρηθεί ενόψει των επεκτατικών διαθέσεων των γειτόνων της. Αυτό όμως που πρέπει να υπογραμμισθεί, είναι ότι δραστήρια προβάλλεται η Αμερικανική αυτή θέση, που συγχρούεται με το εξαρτώμενο καθεστώς της Αθήνας, δηλαδή το οποίο βρίσκεται σε μία πολιτική ανατροπής του καθεστώτος στα Τίρανα.

(αλλαγή πλευράς κασσέτας)

.... Τα αντισοσιαλιστικά συντηρητικά δεξιά στοιχεία τους Αλβανούς μετανάστες, που είναι το ίδιο αντίθετοι κι αυτοί στον διαμελισμό της Αλβανίας, αποθαρρύνουν άμεσα και υποδεικνύουν στις Ελληνικές κυβερνήσεις να εγκαταλείψουν τις έστω και φραστικές διεκδικήσεις τους.

Διότι μόνο φραστικές ήταν οι διεκδικήσεις οι Ελληνικές. Και αντιθέτως να συζητήσουν έναν ειρηνικό διακανονισμό επίσημα διακηρυγμένο και απηλλαγμένο από την έστω και πίο απόμακρη νύξη για εδαφική αναπροσαρμογή των συνόρων. Έτσι θα μπορούσε με βάση την περιοχή να σχηματισθεί, σύμφωνα με τους Αμερικανούς, ένα πλατύ μέτωπο από Αλβανούς εμικρέδες, που με την οικονομική και διπλωματική υποστήριξη των ΗΠΑ και των μυστικών υπηρεσιών τους να ανατρέψουν το καθεστώς του Χότζα.

Οι Ελληνικές επεκτατικές θέσεις για την Αλβανία, αυτός ο αναγεννημένος Μεγαλοϊδεατισμός, είτε ως επίσημη κυβερνητική Ελληνική πολιτική, είτε προπαγανδιζόμενος με κυβερνητική υποκίνηση, ποτέ έστω και στο ελάχιστο δεν έγινε αποδεκτός ή τουλάχιστον αντικείμενο σοβαρών διαβουλεύσεων με τις προστάτριες δυνάμεις, προστάτριες σε εισαγωγικά, της Αθήνας, δηλαδή με τους Άγγλους και τους Αμερικανούς. Αλλά και η ίδια η Αθήνα, η ίδια η Ελληνική κυβέρνηση, ποτέ δεν απείλησε σοβαρά την εδαφική ακεραιότητα της γειτονικής Αλβανίας. Παρά τις κυβερνητικές διακηρύξεις για τα Ελληνικά δικαιώματα στη Νότιο Αλβανία ή Βόρειο Ήπειρο οι διάφορες Ελληνικές κυβερνήσεις της περιόδου δεν ήσαν ούτε ικανές, ούτε πράγματι είχαν την θέληση να αναλάβουν μονομερή δράση ή να απαιτήσουν από τις ΗΠΑ και το Λονδίνο να ικανοποιήσει αυτές τις εθνικές τους απαιτήσεις. Τουναντίον πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η δημόσια ανακίνηση του θέματος από τους Έλληνες υπήρξε μιά εσκεμμένη πολιτική πράξη, που καλλιεργούσε τις πιο πρωτόγονες εθνικιστικές παρορμήσεις του απροσανατόλιστου μέρους του πολιτισμού, ούτως ώστε να αποτραβηχτεί η προσοχή του από τις πιο επείγουσες εσωτερικές υποθέσεις. Διότι τα αίτια των απαιτήσεων των Ελληνικών κυβερνήσεων για προσάρτιση ενός μεγάλου τμήματος της Αλβανικής επικράτειας στηριζότανε σε πολύ ασθενή εδάφη και σε ουτοπικούς οραματισμούς. Η χρήση των στατιστικών της Ορθόδοξου Εκκλησίας της περιοχής, και αν γίνει κάποια ερώτηση θα μπορούσαμε να επεκταθούμε λίγο στο θέμα, η χρήση των στατιστικών της Ορθόδοξου Εκκλησίας της περιοχής αν αποδεικνύει κάτι είναι μάλλον οι θρησκευτικές προτιμήσεις των κατοίκων, παρά η εθνική τους συνείδηση. Η ταύτιση της θρησκευτικής προτίμησης με την εθνικότητα, δηλαδή ότι ένας Ορθόδοξος Αλβανός πρέπει να είναι και αναγκαστικά ένα άτομο με Ελληνική προδιάθεση και συνείδηση, δεν μπορούσε να πείσει αποτελεσματικά για το δίκαιο των Ελληνικών υποθέσεων. Η όχι τόσο συγκεκριμένη προσπάθεια ή μάλλον προσπάθειες να προσαρτισθεί η Αλβανία στην Ελλάδα υπό το κάλυμα μιάς συνομοσπονδίας ήτανε καταδικασμένη «α πριόρι» εκ των προτέρων να αποτύχει, διότι κανείς Αλβανός οποιασδήποτε πολιτικής τοποθέτησης δεν θα αποδέχεται ποτέ ένα τέτοιο καθεστώς υποτεταγής. Επίσης πρέπει να υπογραμμισθεί και ο ευκαιριακός και συγκρουόμενος τρόπος της Ελληνικής διπλωματίας στο ζήτημα αυτό, η ουτοπιστική αν όχι μεσαιωνική, δηλαδή κάτι που μόνο με θρησκευτικά οράματα μπορεί να εξηγηθεί, θεώρηση και η έλλειψη μιάς σαφούς και προκαθορισμένης και μακρόπνοης πολιτικής που θα εδράζετο στα μεταπολεμικά δεδομένα μάλλον παρά σε 19ου αιώνα δονκιχωτισμούς.

Έτσι η προσθήκη στις Ελληνικές απαιτήσεις για προσάρτιση στην Ελλάδα περιοχών πολύ βορειότερα από αυτές που κατοικούν συμπαγείς Ελληνικοί πληθυσμοί στην Αλβανία, με πληθυσμούς καθαρά Αλβανικού, υπογράμμισε την σαθρότητα της Ελληνικής πολιτικής. Και πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι η Ελ-

λάδα στην πολιτική αυτή τα μεταπολεμικά χρόνια βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα νέο κράτος, με μία νέα Αλβανία, που δημιουργείται, που σφυρηλατείται μετά από ένα εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, παρόμοιο με τον οποίο είχε γνωρίσει και η Ελλάδα την ίδια περίοδο, άσχετα αν εδώ το τέλος είναι κάπως διαφορετικό βέβαια, με μία καινούργια Αλβανία του Χότζα, ο οποίος προχωρώντας ανάμεσα σαυτούς τους κινδύνους ενάντια στην ίδια την ύπαρξη της χώρας του πλέον για την ανεξαρτησία της χώρας του την καθοδηγεί σε μία πορεία, αναξάρτητα από το πολιτικό σχήμα το οποίο επικρατεί στην Αλβανία, δεν ηθικολογούμε τώρα κατά πόσον αυτό είναι κάτι που συμφωνούμε ή όχι, η παρουσία του Χότζα στην Αλβανία, όπως και η παρουσία του Κεμάλ Ατατούρκ στην Τουρκία το 22 και μετά, ή του Τζέφερσον στην Αμερική, ή του Λένιν στην Σοβιετική Ένωση, είναι αυτή η οποία δημιουργεί μία πραγματικά ανεξάρτητη Αλβανία. Για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας του υπάρχει ένα πραγματικά ανεξάρτητο κράτος. Ήταν μία πολύ ατυχής περίπτωση για τις Ελληνικές μεταπολεμικές κυβερνήσεις να εγείρουν το πρόβλημα της Ελληνικής επέκτασης στην Νότιο Αλβανία, πράγμα που δεν έγινε ούτε και στον 19ο αιώνα, ούτε και την περίοδο που η Ελληνική Μεγάλη ιδέα πράγματι είχε ένα αντικείμενο. Υπήρχαν Ελληνικοί πληθυσμοί, οι οποίοι ήταν έξω των ορίων της τότε μικρής Ελλάδας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Άρχισε ο κύριος λέκτωρ την ιστορία του θέματος από το 44 και πέρα ή από το 40 και πέρα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό είναι το θέμα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: (Από θέση ακροατηρίου).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Να σας απαντήσω στο πρώτο. Το πρώτο ερώτημα σας νομίζω ήταν γιατί το αποψινό θέμα επικεντρώνεται, εστιάζεται από την περίοδο του 1944 και μετά. Διότι το Βορειοηπειρωτικό με την μορφή την οποία το γνωρίζουμε σαν μία προσπάθεια να επεκταθεί η Ελληνική επικράτεια στην περιοχή της Νοτίου Αλβανίας ή Βορείου Ηπείρου παίρνει την έκταση αυτή μετά το 1944. Οι κυβερνήσεις οι Ελληνικές οι οποίες υπήρχαν στις αρχές του σημερινού αιώνα από τον Βενιζέλο και μετά δεν επιδιώκουν μετά την περίοδο αυτή που είπατε μία αλλαγή στα σύνορα, προσπαθούν και σωστά κάνουν να βελτιωθεί η τύχη, η μεταχείριση των Ελληνικών πληθυσμών της Αλβανίας. Να υπάρχουν Ελληνικά σχολεία, να διδάσκεται η γλώσσα, να υπάρχουν όλα τα προνόμια που δίδονται σε μειονότητες από το Διεθνές Δίκαιο. Οι Ελληνικές κυβερνήσεις από το 44 και μετά οι οποίες έχουν αρχίσει αυτή την πολιτική της επέκτασης, όπως πολύ σωστά και οι Αμερικανοί οι οποίοι ήταν σύμμαχοι τότε και χωρίς αυτούς δεν θα υπήρχαν οι Ελληνικές κυβερνήσεις, Άγγλοι βέβαια στην αρχή, Αμερικανοί κατόπιν, βλέ-

που αυτό το παράδοξο φαινόμενο, να ζητάει ένα Ελληνικό κράτος, το οποίο ήταν εντελώς κατεστραμμένο από τέσσερα χρόνια κατοχής και από έναν ανταρτοπόλεμο, να ζητάει να επεκταθεί στην Βουλγαρία, να ζητά να προσαρτίσει το Μοναστήρι από τους Γιουγκοσλάβους και να ζητάει να προσαρτίσει και Αλβανικά καθαρά εδάφη μέχρι και το κέντρο της Αλβανίας. Το Μοναστήρι κάποτε είχε Ελληνικούς πληθυσμούς, η Βουλγαρία, η Ρωμυλία κάποτε είχε Ελληνικούς πληθυσμούς, μετά από το 1940 δεν υπάρχουν αυτές οι συνθήκες.

Τώρα το άλλο ερώτημά σας ήταν εάν οι Αλβανοί έχουν κοινή την καταγωγή και κοινά γνωρίσματα μεταξύ των δύο λαών. Βεβαίως και υπάρχουν και βεβαίως αυτό που είπατε είναι σωστό. Το 1829 και νωρίτερα από τον Γκιουλέκα που είπατε είχαν γίνει προσπάθειες για να συμμαχήσουν οι Αλβανοί και οι Έλληνες ενάντια στους Τούρκους και ο Γκιουλέκα στις 15 Αυγούστου του 1847 στέλνει μία αναφορά στον Όθωνα γύρω από το πρόβλημα αυτό, αλλά πρέπει εσείς ως φιλόλογος που είσθε και νομίζω θα σας ενδιαφέρει και η Ιστορία να ξέρετε το εξής. Ότι την περίοδο αυτή του 19ου αιώνα στην Αλβανία δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα ο Αλβανικός εθνικισμός. Η έλλειψη του Αλβανικού εθνικισμού είναι το σημείο αυτό το οποίο εξηγεί τους λόγους για τους οποίους οι Χριστιανοί Αλβανοί, και πολύ σωστά είπατε οι Σουλιώτες είναι Αλβανοί, και ένα μεγάλο ποσοστό της επιτυχίας της Ελληνικής επανάστασης το 1821 οφείλεται στους Αλβανούς, στους Αλβανούς οι οποίοι είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα, όχι στους Αλβανούς στην υπηρεσία των Σουλτάνων οι οποίοι είναι μισθοφορικά σώματα. Αλλά εννοώ τους Αλβανούς της Ηπείρου, εννοώ τους Αλβανούς της Θήβας, εννοώ τους Αλβανούς της Πελοποννήσου στο Κρανίδι. Πιό κλασσικό παράδειγμα ο Κουντουριώτης, κλασσικό παράδειγμα ο Μιαούλης στα νησιά του Αιγαίου αυτά τα οποία πρωτοστατούν, που δίδουν τις πρώτες νίκες, που αποτελούν τον κορμό μάλλον, που αποτελούν την καρδιά της Ελληνικής επανάστασης είναι άποικοι Αλβανοί. Αυτό πολύ σωστά είπατε, αλλά το θέσατε με άλλο τρόπο ίσως. Οι Δωριείς της Ελλάδος. Δηλαδή εάν πετυχαίνει η επανάσταση αυτή οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στους Αλβανούς. Δεν μπορούμε όμως εμείς με τα δεδομένα του 19ου αιώνα να κρίνουμε γεγονότα του 20ου αιώνα. Διότι υπάρχει μία αφύπνιση. Όπως ο Ελληνικός εθνικισμός αφυπνίζεται ενωρίτερα διότι υπάρχουν τα σχολεία, υπάρχουν οι εμπορικές σχέσεις, υπάρχει ο Γαλλικός διαφωτισμός ο οποίος επηρεάζει τις Ελληνικές αστικές τάξεις και έχουμε το ξέσπασμα της επανάστασης, το ίδιο επηρεάζονται και οι Αλβανοί. Τα πρώτα σχολεία στην Κορυτσά, τα πρώτα σχολεία στην Αυλώνα είναι Ελληνικά. Αλλά εκεί όμως στα Ελληνικά αυτά σχολεία, όπως πρέπει να ξέρετε, δημιουργούνται οι πιό, σε εισαγωγικά μπορώ να πω, οι πιό ανθέλληνες Αλβανοί. Όταν λέω ανθέλληνες δεν εννοώ ότι μισούν τους Έλληνες. Αναγνωρίζοντας ποιοί είναι και αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο αυτοί να εξελληνισθούν, να γίνουν Έλληνες, να χάσουν την προσωπικότητά τους, να χάσουν την ιστορία τους, να χάσουν την παράδοσή τους, να

χάσουν την γλώσσα τους, να γίνουν μέρος ενός άλλου κράτους, μιάς άλλης πολιτιστικής ομάδας, εάν διαβάσετε ορισμένα βιβλία αυτών των πρώτων Αλβανών θα δείτε σε πολύ αδρές γραμμές αυτό το γεγονός.

Ότι οι πρώτοι τρόφιμοι, οι πρώτοι μαθητές Αλβανοί των Ελληνικών σχολείων είναι και οι πρωτεργάτες της Αλβανικής ανεξαρτησίας. Ο Αλβανικός εθνικισμός τότε που λέτε, οι αναφορές αυτές, τις έχω εδώ πέρα, σωστές είναι.

Αλλά δεν υπάρχει η ιδέα της Αλβανικής εθνότητας, είναι άγνωστη. Κατάλαβατε; Γιαυτό το λόγο αυτοί οι άνθρωποι, επειδή έχουν αυτό το κοινό σημείο της θρησκείας που τους ενώνει να ενωθούνε με το ελεύθερο Ελληνικό βασίλειο, το βασίλειο του Όθωνα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: (Από θέση ακροατηρίου).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μα γιατί να πάμε στους Αλβανούς, όταν έχουμε στην Πρέβεζα συνεργάτες Έλληνες των Γερμανών κατακτητών.

Κύριε Λυκειάρχα, υπάρχει βέβαια ο ... μπέης και οι άλλοι μπέηδες και οι άλλοι μεγάλοι φεουδαρχικοί γαιοκτήμονες, οι οποίοι συνεργάστηκαν με τους Ιταλούς και τους Γερμανούς, ίσως ντύθηκαν και Γερμανικές και Ιταλικές στολές, ίσως ελεηλάτησαν και την Ελληνική ύπαιθρο, αλλά εγώ θυμάμαι, όπως είπατε το επεισόδιο αυτό με τον παπά, εγώ θυμάμαι ένα άλλο επεισόδιο. Διότι έχουμε την ίδια ίσως ηλικία για να θυμόμαστε αυτά. Εγώ θυμάμαι έναν Έλληνα από ένα κοντινό χωριό της περιοχής, ο οποίος ντυμένος με Γερμανική στολή ήρθε στην Λευκάδα και αφού έκαψε αρκετά χωριά με τους Γερμανούς αντάμα, ήρθε και μου πήρε και το σπίτι το δικό μου. Και ήτανε με Γερμανικές στολές. Ήτανε άλλοι με Ιταλικές στολές. Δεν έχει νόημα να δούμε εάν αυτοί οι φεουδάρχες οι Αλβανοί ταυτίστηκαν. Βεβαίως και ταυτίστηκαν. Δεν υπήρχε καμμία διαφορά. Αλλά ο Αλβανικός λαός, έδωσε το μεγάλο έπος της Αλβανικής αντίστασης ενάντια στους Γερμανούς και στους Ιταλούς. Αυτό ο αγώνας που έγινε από τους αντάρτες τους Αλβανούς είναι αγώνας του Αλβανικού λαού. Αυτοί είναι οι εκπρόσωποι του Αλβανικού λαού, αυτοί είναι οι εκπρόσωποι της καινούργιας Αλβανίας, του Αλβανικού εθνικισμού και ο ... μπέης δεν εκπροσωπεί τους Αλβανούς.

ΕΡΩΤΗΣΗ: (Από θέση ακροατηρίου).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Επειδή εδώ υπάρχει από θέση ακροατηρίου ένα θέμα, θα μου επιτρέψετε να πω δυο λόγια επάνω σαυτό το ζήτημα. Μετά το 12 - 13 με τους απελευθερωτικούς πολέμους που φύγανε οι Τούρκοι από δω και πήγαν τα σύνορα της Ελλάδας εκεί που πήγανε αυτοί οι γαιοκτήμονες, όπως πολύ σωστά είπατε μπέηδες που υπήρχαν επί Τουρκίας και είχαν όλα αυτά τα δικαιώματα, έμειναν εδώ στην Ελλάδα. Ενώ οι Τούρκοι οι Ασιάτες μετά την Άλωση των Ιωαννίνων φύγανε και πήγανε στην Τουρκία. Μένοντας εδώ μοιραίως έγιναν υπήκοι Έλληνες, αφού εδώ επεκτάθη η Ελληνική επικράτεια. Βαρέως έφεραν λοιπόν ότι είχαν χάσει αυτά τα δικαιώματα τα οποία είχανε επί Τουρκίας. Αυτοί είναι οι λε-

γόμενοι «τσάμηδες» οι οποίοι ήταν Αλβανοί βεβαίως την εθνότητα αλλά Μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα και ουδέποτε έζησαν κάτω από το Αλβανικό ελεύθερο κράτος. Αυτοί έζησαν εδώ εις το Ελληνικόν κράτος. Αυτοί έκαναν τις εξής προσπάθειες.

Αυτά τα ξέρω από πρώτο χέρι, τα έζησα, τους είχαμε εκεί κοντά, τους βλέπαμε και θα σας πω εν συνεχεία και ποιά ήταν η διαφορά νοοτροπίας με τους Αλβανούς της Αλβανίας από αυτούς τους «τσάμηδες» της Ελλάδας. Αφού βεβώς έφεραν αυτό το πράγμα προσπαθούσαν από κάπου να πιαστούν για να ανακτήσουν τα δικαιώματά τους ή κάτι άλλο να δεχθούν μιά βοήθεια. Απετάθηκαν στην Αλβανία τότε για να ζητήσουν την βοήθεια. Δεν τους έδωσε καμμιά βοήθεια στις διεκδικήσεις τους που είχαν για ανεξαρτησία από την Ελλάδα κ.λ.π. Γιατί δεν ήθελε να ρίξει λάδι στην φωτιά, επειδή από την άλλη πλευρά την δική μας μωρμουρίζαμε για το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα και για να μην εμλέξει τα πράγματα δεν τους έδωσε καμμιά σημασία. Στη συνέχεια απετάθηκαν στην Τουρκία του Κεμάλ μετά το 21 και τα γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής. αλλά τότε ήταν εν αναπτύξει η Ελληνοτουρκική φιλία του Βενιζέλου και του Ατατούρκ και έτσι ούτε η Τουρκία τους έδωσε καμμιά σημασία.

Με την Ιταλία τι έγινε. Ένα χρόνο πριν επιτεθεί σε μας η Ιταλία κατέλαβε την Αλβανία. Οι οποίοι Αλβανοί αντιστάθηκαν. Όχι σθεναρά βέβαια γιατί ήταν μικρή και η Ιταλία ήτανε μεγάλη και τους κορόιδεψε κιόλας και την κατέλαβε. Από τότε αναζωπυρώθηκαν αυτοί εδώ σαν «τσάμηδες», μπαινοβγαίνανε στα σύνορα κρυφά, πήγανε στην Αλβανία πλέον την κατεχόμενη από την φασιστική Ιταλία. Και εκεί εσκέφθη πονηρά ύστερα ο Μουσολίνι, σωστά για τον εαυτό του, να υποδαυλίσει και να ενισχύσει τις απαιτήσεις αυτών για Αλβανία μέχρι το Μεσολόγγι, για να τους χρησιμοποιήσει σαν πέμπτη φάλαγγα μέσα στην Ελλάδα. Και οι μόνοι από την Αλβανία, οι μόνοι οι οποίοι συνεργάστησαν με τους Ιταλούς ήτανε οι «τσάμηδες» εκ της Ελλάδος και όχι οι Αλβανοί της Αλβανίας.

ΕΡΩΤΗΣΗ: (Από θέση ακροατηρίου).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Τον Σεπτέμβρη οι Άγγλοι από το στρατηγείο της Μέσης Ανατολής σε επαφή με το αρχηγείο των ανταρτικών δυνάμεων του Χότζα προσπάθησαν να αποβιβασθούν στους Αγίους Σαράντα, να αποβιβάσουν μια ταξιαρχία στρατού για να απελευθερώσουν, σε εισαγωγικά την Αλβανία. Ο Χότζα δεν δέχθηκε και μάλιστα τους απείλησε ότι σε περίπτωση κατά την οποία θα επιχειρείτο μιά τέτοια αποβίβαση στρατευμάτων στο Αλβανικό έδαφος με το πρόσχημα της εκδίωξης των Γερμανών θα τους χτυπούσε με τα πυροβόλα, είχε δεν είχε αυτό είναι θέμα δικό του, με τα πυροβόλα που είχε βάλει γύρω από....

.... Τελος κασσέτας